

Կ. Ա. ԹԱՐՅԱՆ

ԱՐԵՎՄԱՆՀԱՅԵՐԻ
ԱՀԱՏԱԳՐԱԿԱՆ
ՊԱՅՔԱՐԸ^Հ
XIX ԴԱՐԻ ՎԵՐԱԴՐՈՒ
ԵՎ XX ԴԱՐԻ ՍԿՐԱԲԵՐԻ

ԱՐԵՎՄՏԱՀԱՅԵՐԻ
ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԵՅՔԱՐԸ
XIX ԴԱՐԻ ՎԵՐՋԵՐԻՆ ԵՎ, XX ԴԱՐԻ
ՍԿՋԲՆԵՐԻՆ

Գրախոսներ՝ հատմ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսորներ Ե. Ղ. Սարգսյան,
Լ. Ա. Խուլբուդյան

132 6 76

Թառոյան Կ. Զ.

Փ 266 Արևմտահայերի ազատագրական պայքարը XIX դարի վերջերին և XX դարի սկզբներին.— Եր.: Հայաստան, 1980, 2/2 էջ

Գրքը մշակում է արագդրված և գնահատված է սուլթանական բռնական սեժմիմի ու ազգային ճնշման ղեմ XIX դարի վերջերի և XX դարի սկզբների արևմտահայերի պայքարը։ Հանգամանորեն լուսաբանված է այդ պայքարում ոռու ժողովրդի, ոռու ժեմոկրատական շրջանների քաղմակողմանի օգնությունն ու աջակցությունը արևմտահայությանը, ընդգծված է դարերի խորքից եկող հայերի ոռուական կողմնորոշումը։ Գիրքը նախատեսված է լայն շրջանի բնթերցողների համար։

0504030000
Փ 701 (01)-79 55ա-79

9(C)17+9(C43)1
ԳՄԴ 63.3(2)+63.3(22)

XIX դարի երկրորդ կեսին, երբ, մի կողմից, գնալով քուլանում ու ժայժայվում էր օսմանյան կայտուրյունը, մյուս կողմից՝ սուլթանական բռնապետուրյան լծի տակ գտնվող բազմաթիվ ժողովուրդներ կազմավորվել ու կազմավորվում էին ուռես ազգեր, Թուրքիայում նոր քափ են ստանում ազգային-ազատագրական և սոցիալական շարժումները: 1870—1900-ական թվականներին Բունիայում, Հերցեգովինայում, Բոլղարիայում, Մակեդոնիայում, Հայաստանում (Զեյրունում, Վանում, Մուշում, Զարսանջակում, Կարինում, Սասունում) և այլուր տեղի են ունենում զինված ելույթներ: Սուլթանական բռնապետուրյան դեմ ուղղված այդ շարժումները զերմ պաշտպանուրյուն էին գտնում ժամանակի առաջադիմական և դեմոկրատական շրջաններում: Այդ շարժումների մասին հարգանքով են խոսել զիտական կոմունիզմի նիմնադիրներ և Մարքսը և Ֆ. Էնգելսը: Դրանք ըստ արժանվույն են գնահատվել կոմունիստական կուսակցուրյան ստեղծող, սովետական պետուրյան նիմնադիր Վ. Ի. Լենինի կողմից:

Կազմելով սուլթանական բռնապետուրյան դեմ ուղղված ազատագրական պայժարի շղթայի անբաժանելի մասը, XIX դարի վերջերին և XX դարի առաջին տասնամյակում Արևմտյան Հայաստանում և Թուրքիայի հայաբնակ վայրերում տեղի ունեցած հայկական հոգումները պատասխան կոիվներ էին, Ելղրգին դիմագրավելու շղաձգումներ: Դրանք ուղղված էին ֆեռ-

դալական ճնշման և ազգային հալածանքների դեմ:
Դրանք սեփական գոյությունը պահպանելու կոիվներ
էին և ունեին շեշտված ազգային-ազատագրական, սո-
ցիալական, հակաֆեոդալական բնույթ: Այդ շարժում-
ների ծավալումը օրինաչափ երեսուր էր: Դրանց խըն-
դիրն էր ազատագրվել քութական սուլթանիզմի լծից,
ձեռք բերել անկախություն, իսկ եթե դա հնարավոր չէ՝
անցնել Ռուսաստանի տիրապետության տակ, իր բախ-
տը, զարգացման հեռանկարը կապել տնտեսապես և
կոլտուրապես առավել բարձր մակարդակի վրա կանգ-
նած ուստի ժողովրդի և Ռուսաստանի նետ: